

Redactioneel

Jack van der Leden, Kim van der Meulen en
André Nuchelmans

De geveer in beeld

Priate financiering speelt naast overheidsfinanciering een steeds grotere rol binnen de bekostiging van de kunst- en cultuursector en beïnvloedt daarmee de samenstelling van de culturele infrastructuur. In 2020 ontvingen culturele initiatieven 401 miljoen euro uit private middelen. Die bijdragen komen van private fondsen, huishoudens, bedrijven, nalatenschappen en loterijen. Ter vergelijking: in 2015 ging het in totaal om 386 miljoen euro en in 2011 om 293 miljoen euro.

Is deze toenemende private financiering alleen maar goed nieuws, of zijn er ook kanttekeningen te plaatsen? Wat drijft de donateur om aan cultuur te geven en wat zijn de overwegingen van een maker of instelling op zoek naar financiering in de private sector? Hoe verhoudt private financiering zich tot die van de overheid? En hoe stimuleert de overheid de private geveer? Deze en andere vragen komen in deze *Boekman* aan bod.

In het openingsartikel becijfert René Bekkers van het Centrum voor Filantropische Studies aan de Vrije Universiteit Amsterdam de omvang van en ontwikkelingen in private financiering. Wat zijn de grootste geldstromen binnen de verschillende vormen en hoe verhouden die zich tot de bijdragen van de overheid? Helleke van den Braber, Rocco Hueting en Iris van Korven van Mecenaatstudies aan de Universiteit Utrecht onderzochten bij een aantal gevestigde en startende kunstenaars wat er bij hen speelt als ze individuele donateurs om steun vragen. Ze blijken private financiering niet alleen als een geldbron te zien, maar ook als een mogelijkheid om hun netwerk te vergroten en 'een gevoel van meer draagvlak, erkenning en aanmoediging' te creëren. Wietse Schmidt interviewde medewerkers van Design Museum Den Bosch,

poppodium Paradiso en Stichting Film in Friesland over de plek die private financiering in hun organisatie inneemt en welke afwegingen zij daarbij maken.

Crowdfunding is een populaire vorm van geven. Het is vaak eenmalig en gekoppeld aan een project of product. Hoe verduurzaam en verdiep je de relatie met donateurs? Lies Wijnterp, Kristel Casander en Alyssa Mahler onderzochten wat donateurs ertoe beweegt aan cultuur te geven. Sita Struijke beschrijft de opkomst van fondsen op naam, waarbij particulieren een eigen fonds in kunnen stellen met een zelfgekozen naam en doelstelling. In 1987 introduceerde het Cultuurfonds die financieringsvorm. Binnen tien jaar waren er meer dan honderd van deze fondsen; inmiddels zijn het er bijna vijfhonderd. Via het Cultuurfonds, de Vereniging Rembrandt en het Rijksmuseum Fonds droegen ze in 2022 bijna 25 miljoen euro bij aan culturele initiatieven. De reportages in deze *Boekman*, over private initiatieven in Vlissingen, Maastricht en Curaçao, tonen de betekenis van private initiatieven voor de culturele sector in de regio. Olav Velthuis bracht de groei van privé-musea wereldwijd in kaart en stelt vast hoe weinig kennis we eigenlijk hebben van de onderliggende motivaties van kunstminnende filantropen.

In het afsluitende essay gaat Clarice Gargard in op de vraag hoe de onafhankelijke kunstenaar zich moet verhouden tot de steeds verder vercommercialiserende kunstwereld. Veel kunstenaars en culturele instellingen zijn kritisch op waar het geld van de gulle schenker vandaan komt. Waar trek je de grens van wie je geld wilt ontvangen? •